

Türkiye'de Örtüaltı Süs Bitkileri Yetiştiriciliği, Sorunları ve Çözüm Önerileri

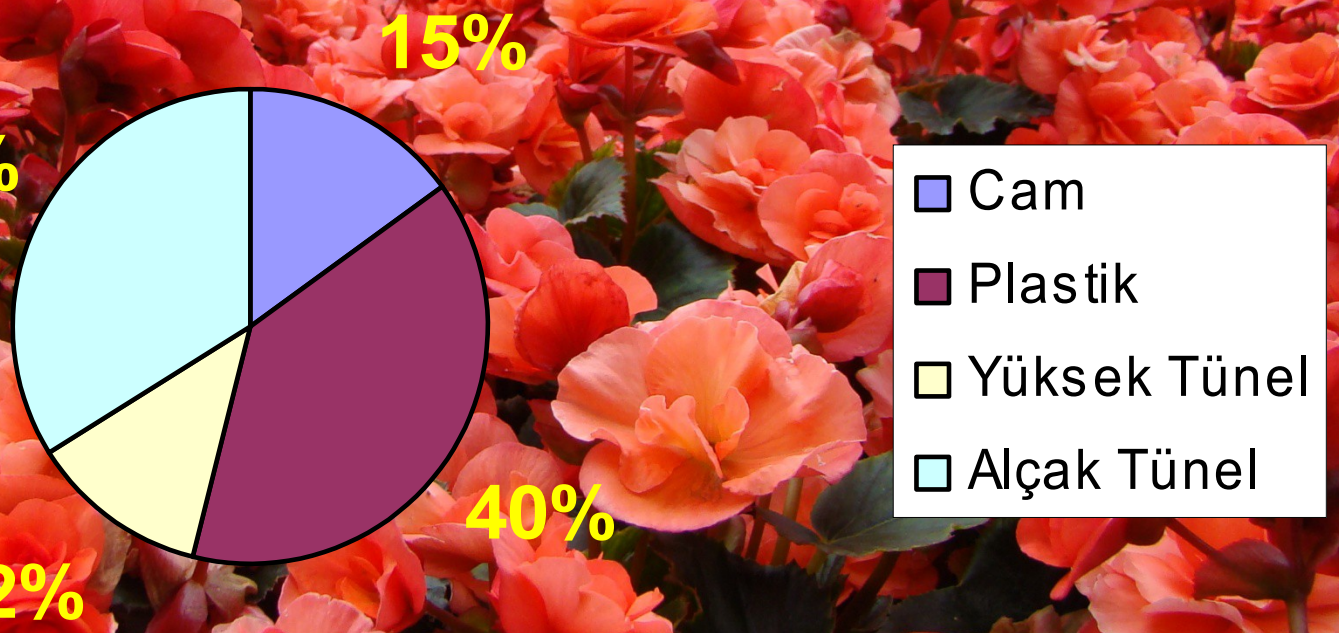
Sema Kırıcıoğlu

Ocak 2010

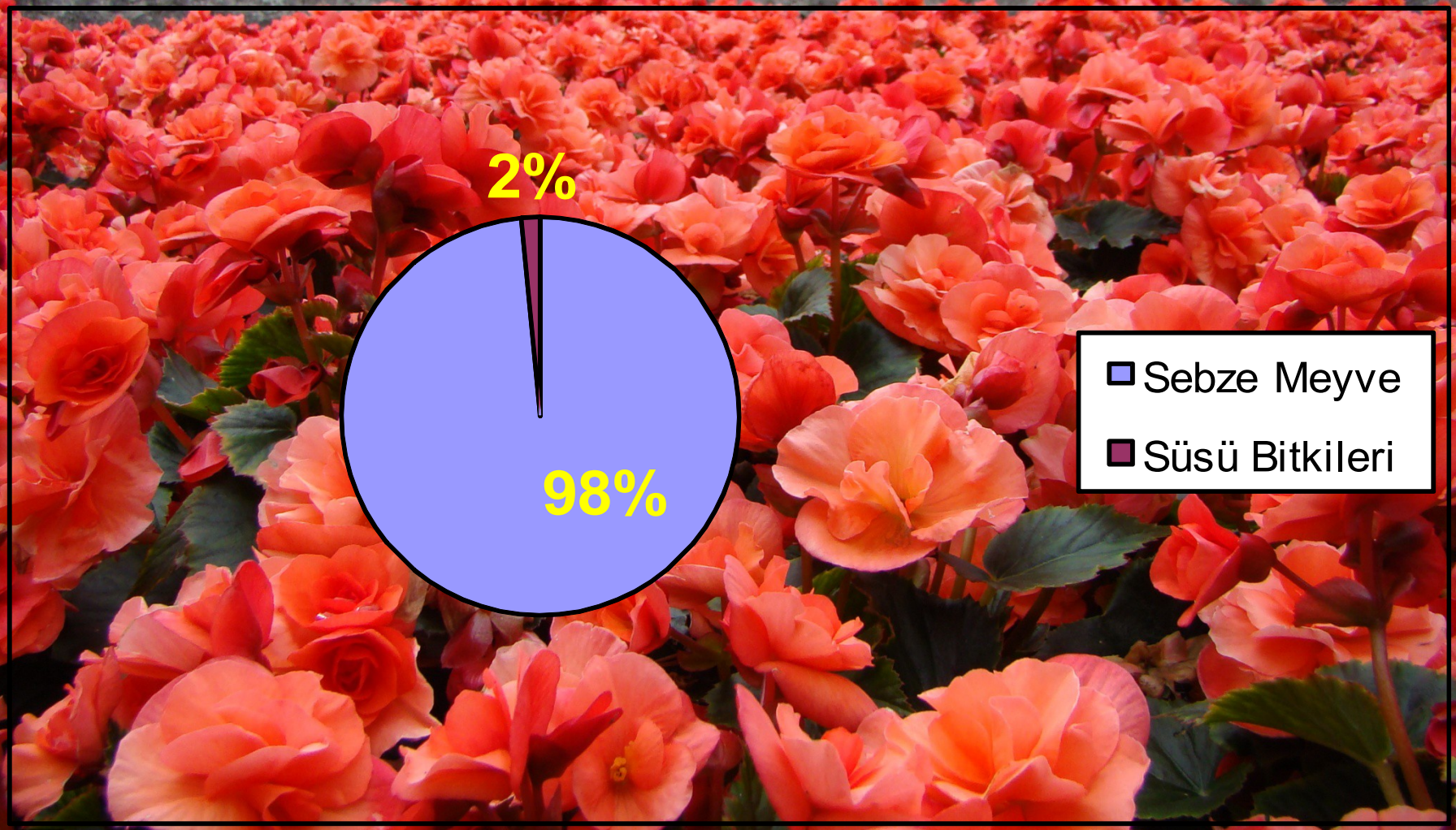
www.ziraatciyiz.biz

Örtüaltı Tarım Alanları

(TÜİK, 2008)

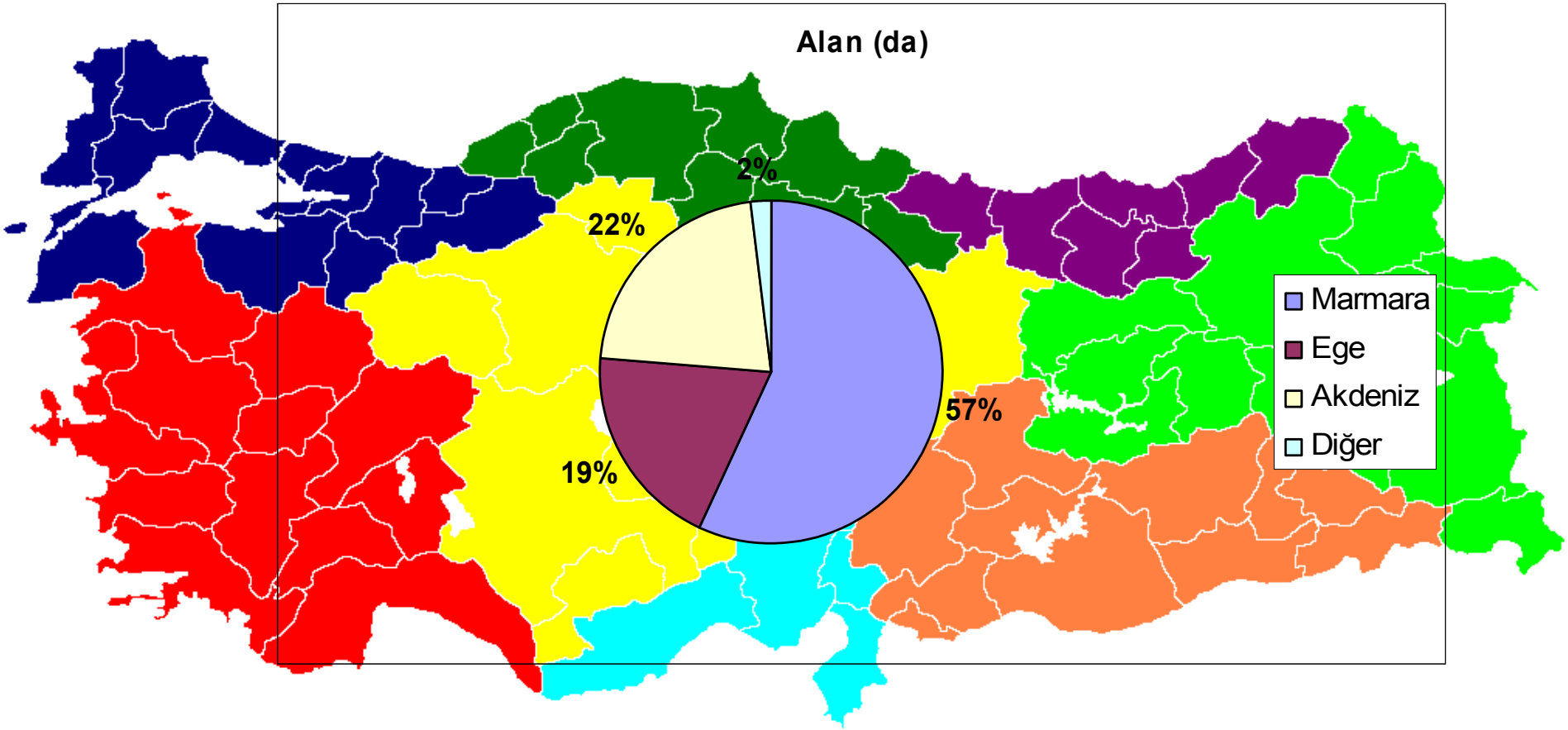

Toplam Örtüaltı Üretimde Süs Bitkileri

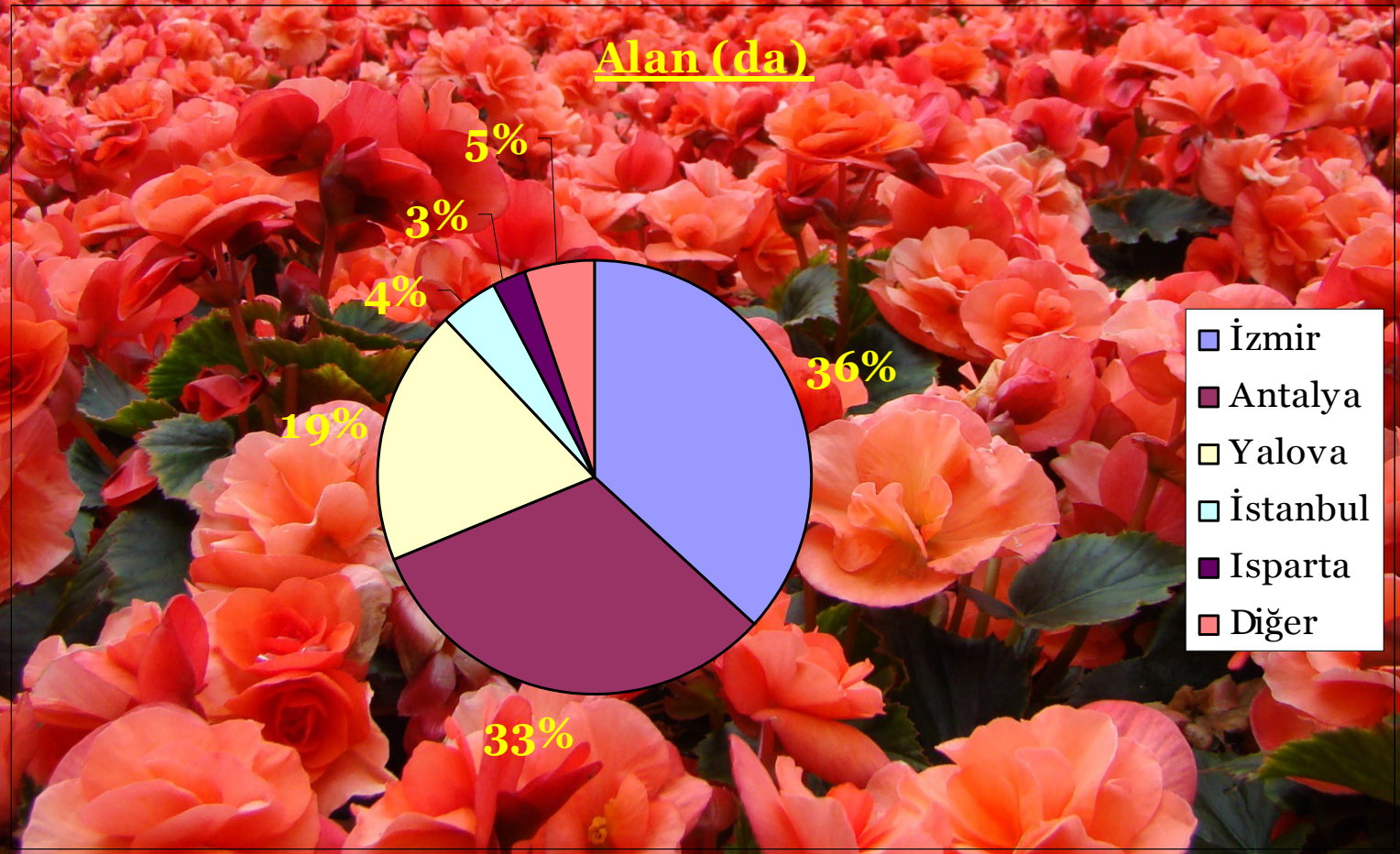

www.ziraatciyiz.biz

Bölge Bazında Süs Bitkileri Yetiştiriciliği

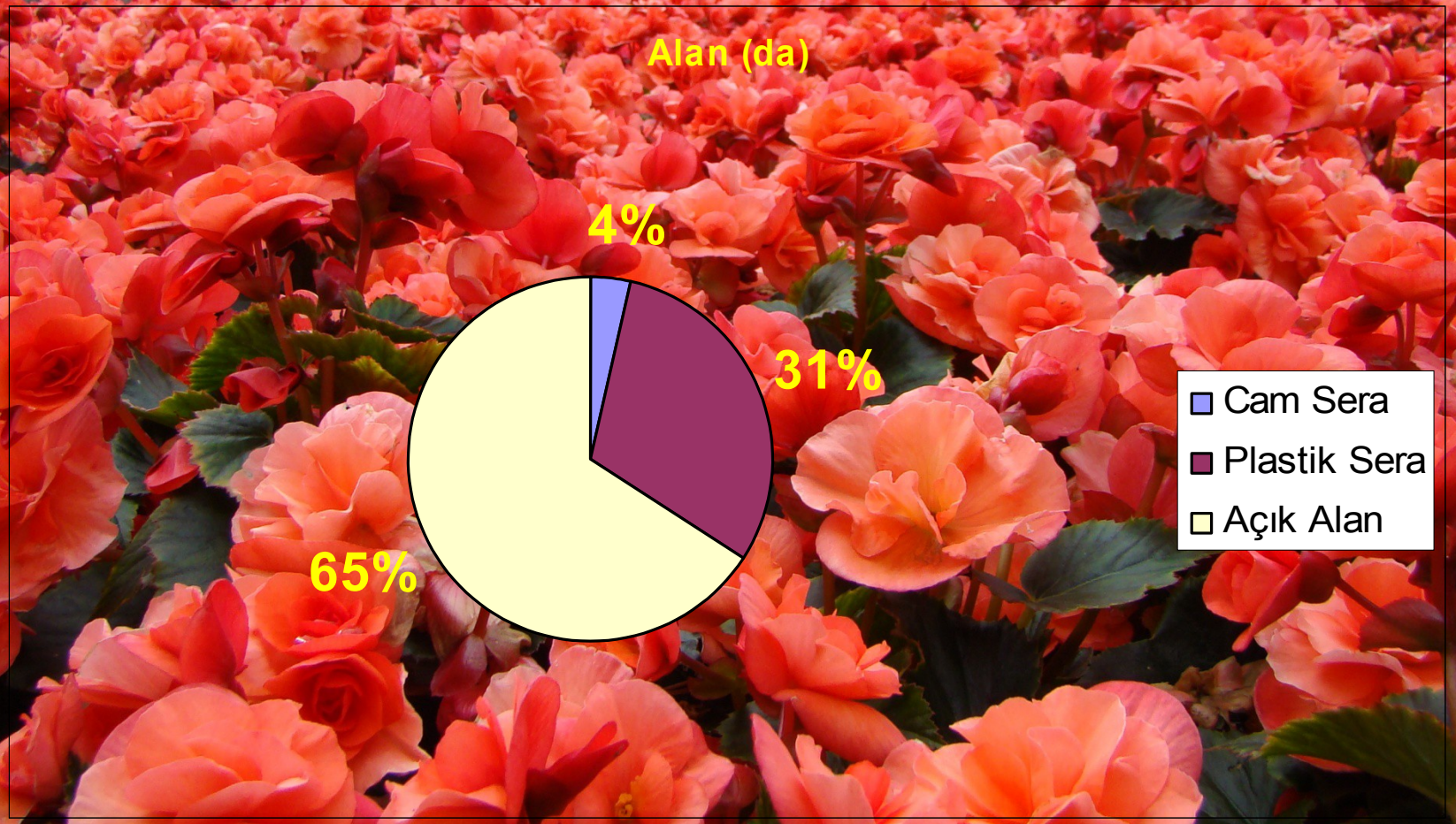

İller Bazında Süs Bitkileri Yetiştiriciliği (2008)

www.ziraatciyiz.biz

Üretim Alanı Olarak Süs Bitkileri Yetiştiriciliği (2004)

www.ziraatciyiz.biz

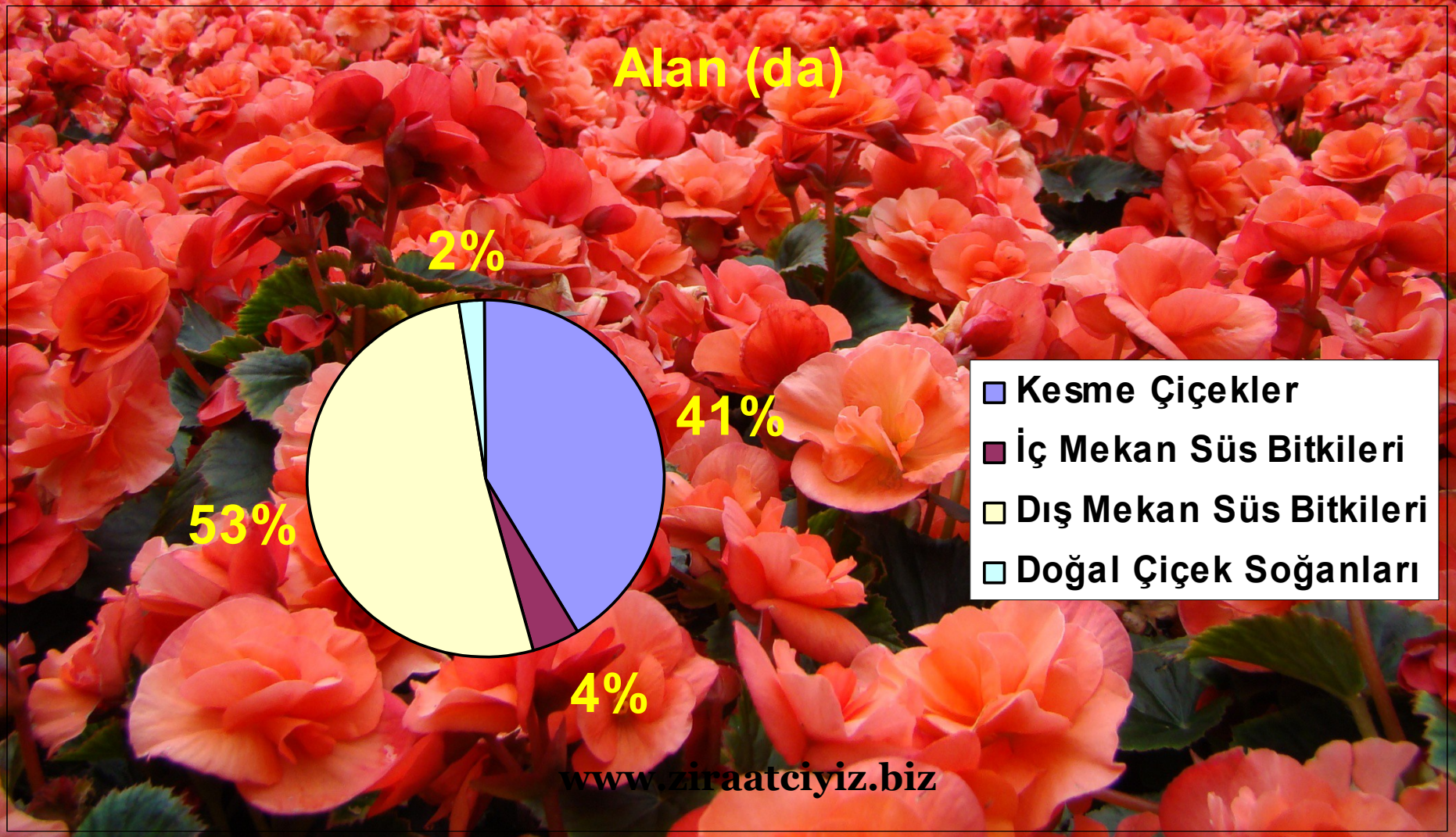
Süs Bitkilerinin Sınıflandırılması

Süs Bitkileri

- Kesme Çiçekler
- İç Mekan Süs Bitkileri
- Dış Mekan Süs Bitkileri
- Doğal Çiçek Soğanları

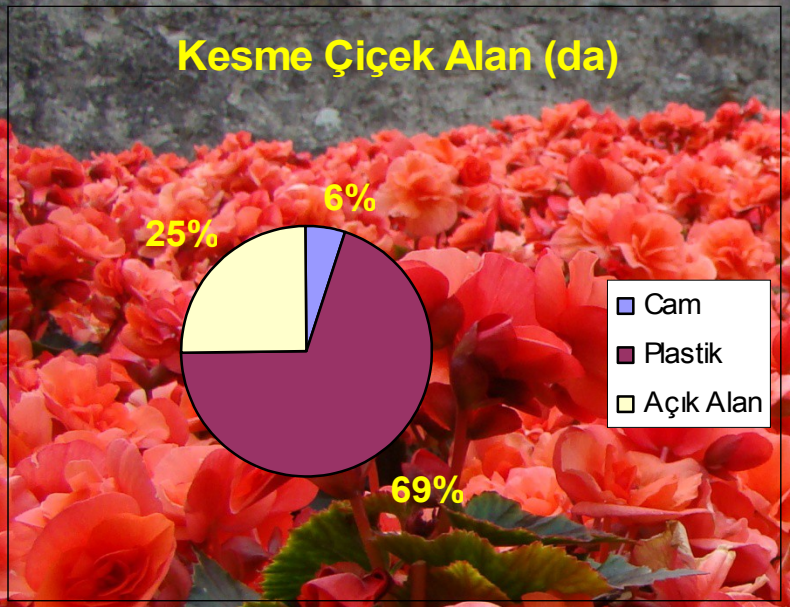
www.ziraatciyiz.biz

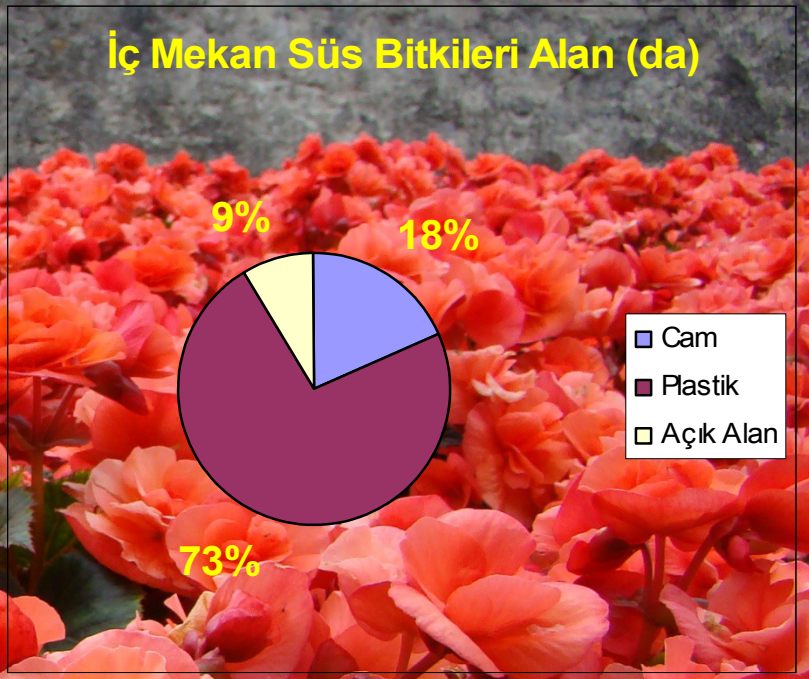
Süs Bitkileri Üretiminin Dağılımı

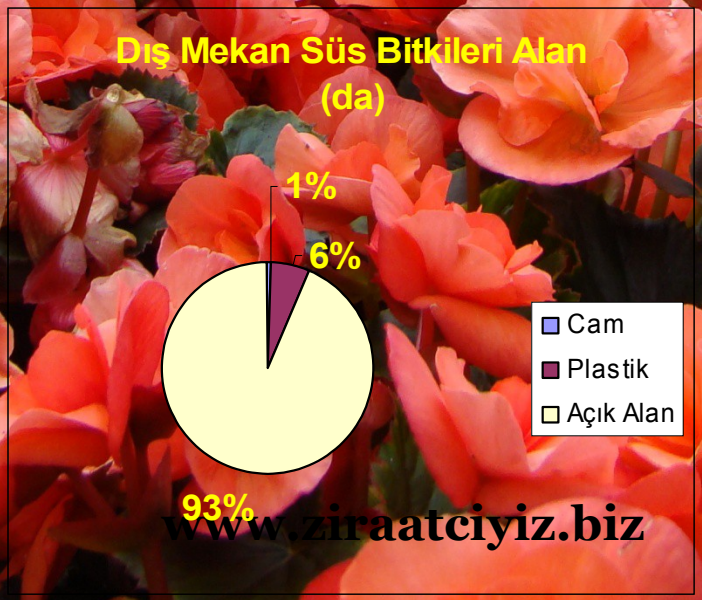

www.ziraatciyiz.biz

Süs BitkilerininYetiştirildiği Alanlar

www.ziraatciyiz.biz

Kesme Çiçek Üretimi

- Türkiye'de ticari kesme çiçek üretimi 50 yıllık bir geçmişe sahiptir.
- İstanbul Adalar ve Yalova çevresinde başlamış, 1970'lerde İzmir'de, 1980'lerde Antalya'da yayılmış; 1990 başlarında az miktarda Adana ve Muğla illerinde üretime başlanmıştır.
- Toplam kesme çiçek üretiminin % 75'i örtüaltında yetiştirilmektedir.
- Bu yetiştiriciliğin % 85'ten fazlası plastik seralarda gerçekleştirilmektedir.

www.ziraatciyiz.biz

Kesme Çiçek Üretiminin Gelişimi

- Kesme çiçekçiliğinin gelişmesinde çiçek üretim ve pazarlama kooperatiflerinin önemli katkıları olmuştur.
- Kooperatifler ortaklarına ihtiyaç duydukları bitki ve tohum materyalini tedarik etmekte, ayrıca ortaklarının ürünlerini kurdukları mezatlar aracılığı ile değerlendirmektedir.
- Başlangıçta önemli sayılan üretim bölgelerinde (İstanbul) yer alan bu mezatlar bu bölgelerin tüketim bölgeleri haline dönüşmesiyle, üreticiden daha çok tüketiciye yakın hale gelmişlerdir.

www.ziraatci.biz

Marmara Bölgesi Kesme Çiçek Üretimi

- Bu bölgede genellikle standart karanfil, gül, glayöl, frezya, lilyum, statis ve krizantem üretilmektedir.
- Yeni üretim tekniklerine fazlaca yer verilmemektedir.
- Bavul ve sınır ticareti şeklinde yürüyen, Rusya ve Balkan ülkelerine yönelik ticaretin getirdiği canlanma ile özellikle standart karanfil ve gerbera üretiminde bir artış meydana gelmiştir.
- Kesme çiçeğin büyük bir kısmı, kooperatife bağlı mezatlar aracılığı ile pazarlanmaktadır.

www.ziraatciyiz.biz

Ege Bölgesi Kesme Çiçek Üretimi

- Önceleri plastik ve cam seralarda sebze (hıyar) ile münavebeli bir şekilde yürütülmekteyken son yıllarda sebze ve çiçek fiyatlarındaki sezonluk değişmenin etkisi altında üretim deseninde bazen çiçek ve bazen sebze ağırlıklı olarak değişiklikler görülmektedir.
- Sprey ve standart karanfil, krizantem, gerbera ve gül üretimin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.
- Ürünün büyük bölümü mezatlar aracılığı ile pazarlanmaktadır.
- Rusya ve Balkan ülkelerine yönelik çiçek ihracatının başlaması ile mevcut mezat bünyesinde ihracat mezatı da oluşturulmuştur.
- Bu yolla standart karanfil ve gerbera pazarlamasında cazip fiyatlara erişilmiş, ancak son yıllarda gerileyen Rus pazarının etkisi ile ihracat mezatının önemi azalmıştır.

www.ziraatciyiz.biz

Akdeniz Bölgesi Kesme Çiçek Üretimi

- 1980'lerde gelişmeye başlamış; önceleri kış üretimi için bölgenin iklim avantajını fark eden bazı İstanbul bölgesi üreticileri başlamıştır.
- Antalya'nın yakın bölgelerinde, kısmen dış pazara ama çoğunlukla iç pazara yönelik üretim yapan bir üretici topluluğu oluşmuştur.
- Sprey ve standart karanfil, gerbera, gül ile ihracata yönelik olarak gypsophila, krizantem ve solidago üretimi yapılmaktadır.
- Gül üretiminin 1/3'ü, Gerbera üretiminin ¼'ü örtüaltında (plastik ağırlıklı) yetiştirilmektedir.
- Diğer taraftan; ihracatçı firmaların bir kısmı ihracat dışı ürünlerini Anadolu'nun diğer kentlerine de doğrudan pazarlamaktadır.

www.ziraatciyiz.biz

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- Üretim ile ilgili sorunlar
  - İç pazara yönelik üretimde en büyük sorun ürün kalitesinden kaynaklanmaktadır. Buna paralel olarak, ürün fiyatları beklentinin altında seyretmektedir.
  - Üretici kaliteli; ancak, fiyatı yüksek bitki materyali temininden kaçınmakta, büyük ölçüde kendi imkânları ile çoğaltma yolunu tercih etmektedir.
  - Yeni türler ve çeşitleri konusunda pazar enformasyonuna ve üretim teknikleri konusunda yeterli bilgiye sahip değildir.
  - Yatırım ve işletme sermayesi yetersizliği nedeniyle damla sulama, damla gübreleme, ek ışıklandırma, karartma, sera havalandırma, soğutma ve ısıtma sistemleri gibi modern üretim tekniklerinin kullanımı kısıtlıdır.
  - Teknik danışmanlık desteğinden yoksundur.

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Pazarlama ile ilgili sorunlar 1

- Mezatlar üretim merkezleri yerine tüketim merkezlerinde faaliyet göstermektedir ve bunun sonucu olarak mezat üzerinde müşterinin yönlendirici etkisi fazladır.
- Üreticiler ile mezatlar arasındaki bilgi akışı son derece zayıftır, böylelikle üretim pazarlaması yapılmamaktadır.
- Mezatlarda çiçeklerin satış öncesinde hazırlanması ve sergilenmesinde ürüne artı değer kazandıracak özen gösterilmemektedir.

www.ziraatcyz.biz

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Pazarlama ile ilgili sorunlar 2

- Kooperatif, perakendecileri kendilerine bağlayabilmek için rekabet içerisinde olup, müşteriden gelen uzun vadeli ödemeleri kabul etmekte ve üreticiyi mali açıdan zor durumda bırakmaktadır.
- Mezatlarda, uluslararası anlamda kabul görmüş kalite standartlarına uygunluk koşulu aranmamaktadır.
- Kooperatifler, çiçeklerin üretim yerlerinden mezata kadar taşınmasını üstlenmiştir; ancak 200-800km'lik mesafelere soğuk zincir içerisinde taşıma yapılmamakta, mezatlarda soğuk depo bulunmamaktadır. Bu durum çiçeğin vazo ömrünü ve albenisini olumsuz etkilemektedir.

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- **Tüketim ile ilgili sorunlar**
  - Türkiye'de kesme çiçek tüketimi oldukça düşüktür, bunun başlıca sebepleri:
    - Üretim ve satışta görev alan kurum ve kuruluşlar tüketimin artışına yönelik herhangi bir tanıtım faaliyetinde bulunmamaktadır.
    - Çiçeklerdeki kalite ve vazo ömrünün arzulanan seviyede olmayışı hazır buket satışını imkânsız kılmakta, bu durum ev kadının kesme çiçeğe yönelmesinde en büyük engeli oluşturmaktadır.
  - Çiçekçilerin mesleki bir eğitimden geçmemiş olmaları, bu konudaki yaratıcılıklarını engellemektedir. Bu açığı karşılayacak herhangi bir okul veya kurs bulunmadığı gibi çiçekçilerin işyeri açımında mesleki bir sertifika aranmamaktadır.

www.ziraatciyiz.biz

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- **Kaliteye ilişkin Çözüm Önerileri**
  - Üreticinin teknik bilgi ve becerisini artıracak danışmanlık hizmetine gerek vardır.
  - Uluslar arası kalite standartlarına uygunluğun belgelendirilmesi durumunda üretici mali teşviklerden yararlandırılmalıdır.

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Pazarlamaya ilişkin Çözüm Önerileri 1

Mevcut mezat sisteminin yeniden ele alınması, bunların yerine üretim merkezlerinde günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde donatılmış ve organize edilmiş yeni mezatların kurulmasının teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu yeni mezat sistemi:

- Yer aldığı üretim bölgesindeki tüm üretimi pazarlayacak kapasitede olmalıdır.
- Sadece yer aldığı üretim bölgesindeki üreticilerin ortaklığından oluşmalıdır.
- Yeterli soğuk hava deposuna ve paketleme alanına sahip olmalı ve bu bölümler, mezatın kayıtlı müşterilerine kiralanmalıdır.
- Mezatlar, müşteriye yeterince hizmet verecek haberleşme ve bilgisayar sistemi ile donatılmalıdır.
- Müşteriye satışlar, peşin veya istenildiği vakit nakde çevrilebilecek kredi teminatı bazında yapılmalıdır, böylelikle üreticinin ürünün bedelini kısa sürede alması mümkün olacaktır.

www.ziraatciyiz.biz

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Pazarlamaya ilişkin Çözüm Önerileri 2

- Mezatta ürüne zorunlu kalite standardı getirilmeli, bu standardı taşımayan ürünler satışa alınmamalıdır. Önerilen bu yeni sistemde; çiçekler üretim merkezinde satıldığı için alıcılar ürünün nakliyesinden sorumlu olacaktır.
- Tüketim bölgelerinde perakende satış yapan bireysel çiçekçiler bu tip bir alım organizasyonunun altından kalkamayacaklarından, bu yeni sistemdeki mezatın müşterileri genelde birçok tüketim merkezine satış yapan toptancılardan ve hatta ihracatçılardan oluşacaktır.
- Büyük tüketim merkezlerinde ise mezatlar yerini toptancı halleri almalıdır. Yeni sistem içerisinde yer alan toptancı hallerinin çiçekçiye sağlayacağı en büyük avantaj, çiçekçinin istediği ürünü çok kısa bir sürede alarak, zamanının kalan kısmını mağazasındaki satışına yoğunlaştırmasındadır.

www.ziraatciyiz.biz

İç Pazara Yönelik Kesme Çiçek Üretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Tüketime ilişkin Çözüm Önerileri

- Kaliteli çiçeklerin tüketiminin arttırılması için;
  - Düzenli ve etkili tanıtım yapılması, bu tanıtımın sektörde yer alan tüm kurumların katkısı ile gerçekleştirilmesi,
  - Çiçekçilerin eğitime tabii tutulması ve bu eğitim verecek eğitmen ustaların yetiştirilmesi,
  - Yukarıda bahsedilen her iki önerinin gerçekleşmesi üretici birlikleri, toptancılar ve perakende çiçekçiler tarafından kurulacak sadece eğitim ve tanıtım amaçlı bir derneğin veya birliğin çatısı altında sağlanması mümkündür.

www.[illegible]aatciyiz.biz

TÜRKİYE GENELİ ÇİÇEK İHRACATI
(01 Ocak - 30 Kasım)

	ÜLKE	2008 (FOB USD)	2009 (FOB USD)	Değişim (%)
	HOLLANDA	7,687,334	7,778,380	1,18
	BİRLEŞİK KRALLIK	6,914,472	6,335,336	- 8,38
	ALMANYA	5,723,096	5,932,162	3,65
	RUSYA	3,512,442	4,092,195	16,51
	TÜRKMENİSTAN	1,673,116	3,315,319	98,15
	UKRAYNA	3,578,115	3,039,907	- 15,04
	ROMANYA	3,034,578	2,740,897	- 9,68
	AZERBAYCAN- NAHÇIVAN	1,224,422	2,615,120	113,58
	BULGARİSTAN	948,597	1,199,768	26,48
	IRAK	1,226,922	950,701	-22,51
	DİĞER ÜLKELER	5,261,263	5,624,261	6,90
	TOPLAM	**40,784,357**	**43,624,046**	**6,96**

ÇEŞİTLERE GÖRE KESME ÇİÇEK İHRACATI (FOB USD)

KARANFİLLER	19,014,908	BEGONVIL	7.852
GERBERA	1,013,792	GYPSOPHILA	6,708
TAZE OLMAYAN Ç.	292,226	ORKİDE	3.072
ÇİÇEK TOMURCUK.	273,997	GLAYÖL	4,083
RANUNCULUS	188,944	KRİZANTEM	1,561
ANEMONE	94,461	LISIANTHUS	267
LILIUM	89,772	STATIS	51
TAZE KESME GÜLLER	33,492	**TOPLAM**	**21.025.187**

01 Ocak - 30 Kasım 2009

İhracata Yönelik Kesme Çiçek Üretim ve Pazarlaması

- 1985 Yılında Antalya'da başlayan ihracata yönelik kesme çiçek üretimi başlangıçtaki ilk dört yılda sektöre yeni üretici ihracatçı firmaların girmesi ile ve sözleşmeli üretimin artmasıyla katlamalı olarak gelişmiştir.

- İhracata yönelik üretimin kısa sürede bu denli gelişmesinin nedenleri :
  - Bu sektörde özellikle üretici-ihracatçı modelinin yerleşmesi ve ihracatçının pazarın taleplerine yönelmesi,
  - Sözleşmeli üretim modelinin uygulanması,
  - Sektörün şirketler adına karar veren yöneticilerinin çoğunluğunun eğitim düzeyinin tarımın diğer sektörlerinden daha yüksek oluşu,
  - Sektörün kendi içinde dernek, Sektörel Dış Ticaret Şirketi ve son olarak ta İhracatçı Birliği bazında çok iyi örgütlenmiş olması,
  - Modernleşmeye açık rasyonel tarım tekniklerine yer verilmesi, olarak sıralanabilir.

aatciyiz.biz

Kesme Çiçek İhracatı

- Dış pazarda rekabet içerisinde olduğumuz ülkeler Akdeniz Bölgesinde, İspanya, İsrail ve Fas'tan ve ekvator kuşağında da Kenya ve Kolombiya'dan oluşmaktadır.
- Rakip ülkelerden İspanya ve Fas ucuz fiyatlı deniz ve kara yolu taşımacılığı ile 2–3 günde pazara ulaşabilmekte, İsrail gelişmiş kargo sisteminin teşvikli nakliye fiyatları ile bizden daha ucuz fiyatla çiçeğini taşıtabilmekte,
- Kolombiya ve kısmen de Kenya ise 1.500–2.000 m. rakımda ürettiği yaz-kış değişmeyen yüksek kaliteli çiçekleri ve ucuz işgücü sayesinde pahalı nakliyeye rağmen pazarda yerini koruyabilmektedir.

Kesme Çiçek İhracatında Karşılaşılan Sorunlar

- Geçtiğimiz 25 yılın kalıcı hale dönüştürdüğü en büyük sorun, ürün çeşitlenmesinin sağlanamaması ve dış pazarda sprey karanfilin talebindeki düşüşe karşın alternatif çiçek türlerine henüz yeterince yönelinmemiş olmasıdır.
- Diğer bir sorun ise, İngiltere'ye yönelik ihracatın oransal boyutunun da ortaya çıkardığı tek pazara bağımlılıktır. Bu iki sorun yumurta-tavuk sistemine benzer bir şekilde gelişmiştir.
- Daha sonra hava taşımacılığının yüksek maliyetlerine çözüm olarak gelişen tır taşımacılığı da yine Antalya-Londra hattına yönelik olarak devreye girmiştir.
- Oysa tır taşımacılığı ile *Gypsophila* , *Solidago* gibi alternatif ürünlerin taşınması sakıncalı iken, sadece karanfil nispeten sağlıklı bir şekilde pazara taşınabilmekte, sonuçta bu taşıma sistemi ürün çeşitlenmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Kesme Çiçek İhracatında Çözüm Önerileri 1

- Üretim bölgelerinin merkezinde ihracat mezatı kurulması; Yeni ürüne yönelen üreticinin en büyük endişesi pazar ve müşteri bulamamasıdır. Oysa ihracat mezatlarında, yeni ürünlerin müşteri bulduğunu gören üretici ce-saretlenecektir. Bu mezatlar aynı zamanda çeşitleme sıkıntısını çeken ihracatçıya ürün temininde kaynak teşkil edeceği gibi, Rusya ve balkan-lardan bavul ticareti amacıyla gelen müşterilerin arzulanan kalitede ve miktarda çiçek bulmalarına da imkan tanıyacaktır.
- Kesme çiçek üretiminde yüksek teknoloji kullanımının teşviki gerekmektedir. Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerimizin genelde mali yapıları zayıftır. Bu durum işletmelerin yeni ve daha yüksek teknolojiyi gerektiren yatırımlara yönelmelerini engellemektedir. Örneğin ihracata yönelik gül, sezon boyu krizantem ve dışpazarda iyi talep gören ışıklı bitkilerden Aster, Hypericum gibi. Yeni türlerin üretiminin yaygınlaşması için gerekli yatırımlar yapılamamaktadır.

www.ziraatciyiz.biz

Kesme Çiçek İhracatında Çözüm Önerileri 2

- İsrail'de devlet, yüksek teknolojiyi gerektiren bu yatırımları teşvik kapsamına alarak, bir yandan ürün paletini genişletirken, diğer yandan katma değeri yüksek bu ürünlerin üretimini yaygınlaştırmaktadır.
- Son yıllarda ihracatçıları bir çatı altında toplamak amacıyla kurulmuş olan 'Sektörel Dış Ticaret Şirketleri (SDŞ)', ihracatçıya girdi tedarik eden ve ürünün dış pazara sevkinde lojistik destek sağlayan şirketler olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. İhracatçının aşırı rekabet nedeniyle büyük sıkıntılar çektiği İngiltere pazarında, SDŞ'lerin doğrudan pazarlama faaliyetine girişerek, pazarın kontrol altına alınmasına etkili olmaları gereklidir.
- Avrupa ülkelerinin çiçek ticaretinde süper marketlerin önemi giderek artmaktadır. Süper marketlerde ise ürün alımını yaptıkları ihracatçıyla yıl boyu çalışmak istemektedirler. Kasım-mayıs arasındaki klasik ihracat dö-nemimizin kısalığı süper marketlerle çalışmayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle kaliteli malın üretildiği ihracat sezonunu uzatabilmek için yayla bölgelerinde yaz üretimine önem verilmelidir. Bu konuda Isparta'da yapılmış olan ön çalışmalar ümitvar sonuçlar vermiştir.

İç Mekan Süs Bitkileri

- Toplam süs bitkileri üretiminin % 3'ünü oluştururlar.
- İç mekan süs bitkileri sektöründeki kuruluşların çoğu Marmara Bölgesi'nde bulunan irili ufaklı işetmelerden oluşmaktadır.
- Pazarın %50' den fazlasını elinde bulunduran 50 dekarlık sera alanına sahip bir işletmenin yanı sıra sera alanları 1-20 dekar arasında değişen 20' ye yakın işletme bu sektör içinde yer almakta ve bu işletmelerin sayıları gün geçtikçe artmaktadır.

www.ziraatciyiz.biz

İç Mekan Süs Bitkileri

Bölgeler	Sera Tipi		Toplam	%
	Cam (da)	Plastik (da)		Oranlar
Marmara	66.6	116.2	182.8	49.0
Ege	35.0	94.4	129.4	34.7
Akdeniz	19.1	38.0	57.2	15.4
Diğer	1.2	2.3	3.5	0.9
Toplam	122.0	250.9	372.9	100

www.ziraatciyiz.biz

İç Mekan Süs Bitkileri

- İç mekan bitkileri üretimi alt yapı, yetiştirme teknikleri ve pazarlama konularında kesme çiçek ve dış mekan bitkileri yetiştiriciliğinden farklılık göstermektedir. Bu grup bitkilerde düzenli ısıtma sistemleri ve modern teknoloji ile mekanizasyonun kullanılması gerekmektedir.
- Ancak üretim hala çoğunlukla plastik örtüaltında modern tekniklerden yoksun bir şekilde sürdürülmektedir.
- Üretimin tamamına yakını iç piyasada tüketildiğinden yeni ve modern sera yapılarının tesis edilmesi yoluna pek gidilmemektedir.

www.ziraatciyiz.biz

Dış Mekan Süs Bitkileri

- Dış mekan süs bitkilerinin örtüaltı yetiştiriciliği yok denecek kadar azdır. Üretimin yaklaşık % 95'i açık alanlarda yapılmaktadır.
- Yalnızca alçak tünellerde ya da plastik seralarda fidan üretimi amacıyla dış mekan bitkilerinin yetiştiriciliği yapılmaktadır.

www.ziraatciyiz.biz

Doğal Çiçek Soğanları 1

- Ülkemiz, süs bitkileri sektörü içerisinde ekonomik bakımdan önemli bir yer tutan ve genel olarak doğal çiçek soğanları ya da geofit olarak ifade edilen soğanlı, yumrulu ve rizomlu bitkilerin bir çoğunun anavatanıdır.
- Floramızdaki yaklaşık 688 geofit türünden 162 tanesi endemiktir. Bunların büyük çoğunluğu Toros Dağları, Batı Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgelerinde yayılış göstermektedir.

www.ziraatciyiz.biz

Doğal Çiçek Soğanları 2

- Geofitler; başta Hollanda olmak üzere Almanya, İngiltere gibi Avrupa ülkeleri ile A.B.D'ye satılmakta ve karşılığında ülkemize her yıl yaklaşık 2- 2.5 milyon $ döviz kazandırmaktadır.
- Ülkemiz çiçek soğanı ihracatı yapan ülkeler arasında ilk sırada yer almaktadır.
- Ancak ekonomiye sağlanan bu katkı üretim yerine daha çok doğadan sökümlerle gerçekleştirilmektedir. Bu da doğanın ve biyolojik zenginliğimizin geleceği açısından büyük bir risk oluşturmaktadır.
- CITES (Soyu Tehlikede Olan Bitki ve Hayvanların Uluslar arası Ticareti) anlaşması kapsamında söz konusu ürünlerin uluslar arası ticareti kısıtlanmıştır.

Karanfil

Gerbera
www.ziraatciyiz.biz

Ranunculus
www.ziraatciyiz.biz

Anemon

www.ziraatciyiz.biz

Lilium
www.ziraatciyiz.biz

Güller
www.zirvatciyiz.biz

Gypsophila

www.ziraatciyiz.biz

Orkide
www.ziraatciyiz.biz

Glayöl

www.ziraatciyiz.biz

Krizantem
www.ziraatciyiz.biz

Lisantus

www.ziraatciyiz.biz

Statis

www.ziraatciyiz.biz

